

การพัฒนาแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ*
THE DEVELOPMENT OF MODEL FOR ENHANCING THE ABILITY IN
ACTIVITY LEARNING MANAGEMENT FOR TEACHERS USING LESSON
STUDY THROUGH PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY

อรไท แสงลุน

Orathai Saenglun

มนสิข ลิทธิสมบูรณ์

Monsit Sittisomboon

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University, Thailand

E-mail: minniejung54@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 2) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ 3) ทดลองใช้รูปแบบ 4) ประเมินรูปแบบ กลุ่มตัวอย่างคือ ครูอาสาสมัครสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและแบบบันทึกการเรียนรู้ ดำเนินการทดลอง 30.5 ชั่วโมง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ปัญหาการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง และแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู คือ การเรียนรู้ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ 2) รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.43) และผลการทดลองนำร่อง พบว่าครูมี

* Received 23 May 2022; Revised 29 May 2022; Accepted 30 May 2022

ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และ 4) ผลการประเมินรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.36)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, การศึกษาชั้นเรียน, ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

Abstract

The objectives of this research article were to develop a model for enhancing teachers' active teaching ability by using classroom lesson study through a professional learning community. With research and development methodology There are 4 steps: 1) a study of conditions, problems, and guidelines for enhancing teachers' active teaching ability; 2) to create and check a model for enhancing teachers' active teaching ability using classroom lesson study through a professional learning community. 3) to try out a model for enhancing teachers' active teaching ability using classroom lesson study through a professional learning community and 4) to evaluate a model for enhancing teachers' active teaching ability using classroom lesson study through a professional learning community. The samples were consisted of 30 secondary school teachers from the Office of Secondary Education Service Area 9, Suphanburi Province. The research instruments included an active teaching ability assessment form and a learning record form. The research process was conducted for 30.5 hours. Data were analyzed using percentages, mean, standard deviation and content analysis. The results were found that: 1) the condition of learning management was high level while problem situation was moderate level, the guidelines for enhancing the teacher's ability in activity learning management by learning together through professional community learning. 2) the guidelines model for enhancing teacher's ability in activity learning management by learning together through professional community learning consists of 5 components: background, objective, content, learning process, measurement and evaluation. The guidelines model was appropriate at the highest level ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.43) and the pilot of the model found that the samples were ability in activity learning management appropriateness more than the required criteria with a statistically significant 0.50 3) the results of the model trial showed that the sample was more capable of proactively managing teachers'

learning than the required criteria And 4) the result from the evaluation showed that the overall was in the highest level ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.36).

Keywords: Activity Learning Management, Lesson Study, Professional Learning Community

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 22 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” และกำหนดแนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้ไว้ในหมวด 4 มาตรา 24 ไว้ว่า ครูควรจัดเนื้อหาสาระ โดยบูรณาการสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยจัดสภาพแวดล้อมสร้างบรรยากาศ และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในกระบวนการต่าง ๆ อาทิ กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการคิด การฝึกปฏิบัติ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) และการวิจัยเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ได้ดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) โดยที่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) วางเป้าหมายไว้คือมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงต้องบูรณาการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมาย (ทิศนา ขัมมณี, 2547)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นจัดว่าเป็นหลักการ (Principle) ที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (วัชร เล่าเรียนดี, 2560) ดังที่ Bonwell, C. C. & Eison, J. A. สรุปว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกคือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป และเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Bonwell, C. C. & Eison, J. A., 1991); (Meyers, C. & Jones, T. B.,

1993) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-Create) และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ ได้สรุปไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกคือการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติหรือการลงมือทำซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2561)

ปัจจุบันนับได้ว่าการพัฒนาครูยังไม่มีกระบวนการส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้พัฒนาการพัฒนาครู ในศตวรรษที่ 21 คือการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในโรงเรียน (Professional Learning Community) ที่เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ ซึ่ง DuFour, R. สรุปว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพไม่ใช่โปรแกรมหรือหลักสูตร แต่เป็นแนวทางการดำเนินการที่ช่วยให้เกิดพลังในการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนทุกระดับ ครูผู้สอนรวมทั้งบุคลากรในโรงเรียน ร่วมมือรวมพลัง ปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อบรรลุเป้าหมายได้เป้าหมายเดียวกันโดยอาศัยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันตามหลักในการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพไว้ 3 ประการ คือ 1) ต้องมั่นใจว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยต้องมุ่งความสนใจไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ต้องสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ สมาชิกในชุมชนจะต้องทำงานร่วมกัน และสร้างความร่วมมือระหว่างกันในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และ 3) ต้องมุ่งความสนใจไปยังผลลัพธ์ให้ความสนใจในเป้าหมายร่วมกันของทีมมีส่วนร่วมในการประเมินระดับผลสำเร็จของผู้เรียน และทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (DuFour, R., 2007) และราชบัณฑิตยสภา ได้สรุปว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเป็นนวัตกรรมที่พัฒนาจากการจัดการความรู้ (Knowledge Management) องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเป็นการผสมผสานแนวคิด 2 ประการได้แก่ความเป็นมืออาชีพ (Professional) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพจึงเป็นการรวมตัวกันของครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาในลักษณะชุมชนเชิงวิชาการที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การถอดบทเรียนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (ราชบัณฑิตยสภา, 2558) อย่างไรก็ตาม การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในแต่ละสถานศึกษามีได้มีขั้นตอนแนวทางหรือสูตรสำเร็จตายตัว แต่ละสถานศึกษาต้องพิจารณาบริบทและทรัพยากรต้นทุนของตนเองเพื่อเลือกใช้แนวทางที่เหมาะสมที่สุดด้วยตนเอง แนวทางหนึ่งที่ได้รับการยอมรับเป็นอย่างสูงมาตลอดระยะหลายปีที่ผ่านมาว่าเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งช่วยสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเป็นรูปธรรม แนวทางดังกล่าวคือ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) (จาริณี ตรีวิทย์, 2550) สอดคล้องกับ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ สรุปว่า การศึกษาบทเรียนเป็นแนวคิดที่ด้วยลักษณะการทำงานของกลุ่มครูที่ร่วมกันศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียน

มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและมีพฤติกรรมการเรียนที่ดียิ่งขึ้น โดยในระยะยาวจะส่งผลต่อการช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในที่สุด (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2552)

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ รวมทั้งเป็นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ทำให้การดำเนินงานของครูมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลตลอดจนทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีชุมชนครูเป็นกลุ่มขับเคลื่อนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา และทำให้การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของระบบการศึกษาไทยประสบผลสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ และแนวทางทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง
2. เพื่อสร้าง และตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง
4. เพื่อประเมินรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูโดยใช้การศึกษา ชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 1 สรุปขั้นตอนดำเนินการวิจัย

จากภาพที่ 1 โดยทั้ง 4 ขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู แนวคิด ทฤษฎีชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การศึกษาชั้นเรียนตามแนวคิด ของ Stigler, J. & Hiebart, J. และการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิดของ Johnson, R. T. & Johnson, D. W. (Stigler, J. & Hiebart, J., 1999); (Johnson, R. T. & Johnson, D. W., 1986)

2. ศึกษาสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้แบบสอบถามสภาพ ปัญหา ของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างและพัฒนาเครื่องมือโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ และมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการเรียนรู้ และการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครู ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเอกและมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับโรงเรียนไม่น้อยกว่า 10 ปี มีประสบการณ์ด้านการศึกษาระดับชั้นเรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่ต่ำกว่า 5 ปี มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูจำนวน 80 คน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 80 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเอก และมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับโรงเรียนไม่น้อยกว่า 10 ปี มีประสบการณ์ด้านการศึกษาระดับชั้นเรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง

0.80 - 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างรูปแบบและคู่มือ พิจารณาความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน หลังจากนั้นนำไปทดลองนำร่องในครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดนครปฐม จำนวน 30 คน คัดเลือกโดยวิธีสุ่มเจาะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือ และแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยนำรูปแบบไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน แบบแผนการทดลองที่ใช้คือ The one - shot case study design มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้น 1 สร้างความเข้มแข็งของทีม ขั้น 2 พัฒนางานร่วมกัน ขั้น 3 ขั้นปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และ ขั้น 4 การสะท้อนคิดและแลกเปลี่ยน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแบบบันทึกการเรียนรู้ร่วมกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามประเมินรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.891 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มีผลการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนรู้และแนวทางการส่งเสริม

ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 1.02) และมีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60$, S.D. = 0.98) แนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู คือ การเรียนรู้ร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในการพัฒนาครูให้ทำงานร่วมกัน ซึ่งมีกระบวนการของการศึกษาชั้นเรียนร่วมกัน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพ ปัญหา เลือกปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน และกำหนดเป้าหมาย 2) การวางแผนพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 3) การสอนและสังเกตการสอนเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้และการคิดของผู้เรียน 4) การประเมิน ปรับปรุงและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้สูงขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยการมีส่วนร่วมของศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร ครู และเพื่อนครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เนื้อหา รูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยจัดกิจกรรมจำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้น 1 สร้างความเข้มแข็งของทีม ขั้น 2 การพัฒนางานร่วมกัน ขั้น 3 ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และขั้น 4 สะท้อนผลและแลกเปลี่ยน ทดลองนำร่อง ในครูกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน ภาพรวมครูกลุ่มทดลองนำร่องมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.44) และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70.0 (3.50 คะแนนขึ้นไป) เท่ากับ 0.78 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.44) และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 70.0 (3.50 คะแนนขึ้นไป) เท่ากับ 0.86 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้น

เรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.36) และเมื่อวิเคราะห์ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ ด้านความถูกต้องครอบคลุมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ค้นพบมาอภิปรายผล 4 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่าสภาพการจัดการเรียนรู้ภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน และปัญหาการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเช่นกัน ทั้งนี้ถึงแม้จะมีสภาพการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก และมีปัญหาการจัดการเรียนรู้ในระดับปานกลางก็ตามแต่ควรส่งเสริมการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นแบบเชิงรุก เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น ตามที่งานวิจัยของ Haak, D. C. et al. พบว่า การเพิ่มเนื้อหาโดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนทำให้นักศึกษาที่ดีมีโอกาสทางการศึกษานั้นมีทักษะการเรียนรู้และประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้นกว่าเดิม (Haak, D. C. et al., 2011)

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

- 2.1 ผลการสร้างรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ การวัดและประเมินรูปแบบ โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้น ได้แก่ ขั้น 1 สร้างความเข้มแข็งของทีม ขั้น 2 การพัฒนางานร่วมกัน ขั้น 3 ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และขั้น 4 สะท้อนคิดและแลกเปลี่ยน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้วิจัยได้ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งสอดคล้องกับบริบทในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของครูตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ที่เน้นให้มีการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังได้ศึกษาการศึกษาชั้นเรียน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และเป็นไปตามแนวคิดของ นัยนา ฉายวงศ์ ที่ได้นำเสนอรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียนมี 5 องค์ประกอบ คือ

1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ และ 5) การวัดผลประเมินผล (นัยนา ฉายวงศ์, 2560)

2.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาารายด้าน หลักการของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวัตถุประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเนื้อหาของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านการตรวจสอบและหาคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ และจากการศึกษาแนวคิดการพัฒนารูปแบบของ Dick, W. & Carey, L.; Joyce, B. & Weil. M.; Khemmani, T. และ Kibler, R. J. ที่ได้สรุปแนวคิดของการพัฒนารูปแบบไว้ว่า ต้องมีการวิเคราะห์สภาพ ระบุปัญหา หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้วนำไปออกแบบและพัฒนารูปแบบ โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน กำหนดแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ การนำรูปแบบไปทดลองใช้และใช้จริง จากนั้นประเมินและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น (Dick, W. & Carey, L., 1996); (Joyce, B. & Weil. M., 2000); (Khemmani, T., 2011); (Kibler, R. J., 1970)

2.3 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายข้อลำดับสูงสุด ได้แก่ ส่วนที่ 2 รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบตามแนวคิดของ Ivancevich, J. H. et al. กล่าวว่า การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบโดยนำสาระของรูปแบบ เครื่องมือ และเอกสารประกอบการใช้รูปแบบทั้งหมดมาบรรจุไว้ในคู่มือเพื่อการพัฒนาแบบการดำเนินงานที่สมบูรณ์ครบถ้วน และเมื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบแล้วต้องรายงานการตรวจสอบรูปแบบไว้ในภาคผนวกของคู่มือเพื่อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา และนำรูปแบบไปใช้ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม (Ivancevich, J. H. et al., 1989)

2.4 ผลการทดลองนำร่องรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่า ครูกลุ่มทดลองมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็น

เช่นนี้เพราะว่ามีคู่มือการใช้รูปแบบ การนำเสนอรายละเอียดผ่านแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวในแผน ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้และลงมือปฏิบัติในทุกขั้นตอนได้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะนำ และจากงานวิจัยของ สุภัทรา ฤชิตรัตนาวลี ที่ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปทดลองใช้ พฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม (สุภัทรา ฤชิตรัตนาวลี, 2560)

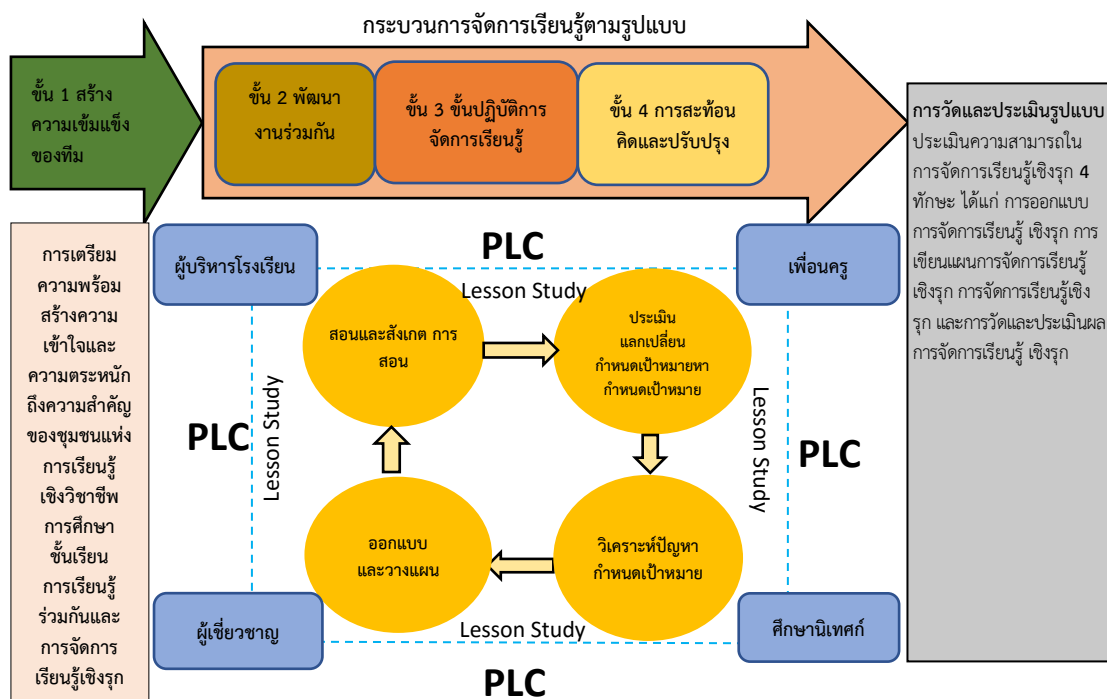
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่า ครูกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลจากการทดลองใช้รูปแบบพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้ง 4 ทักษะได้ การที่ครูมีความสามารถในการจัดการการเรียนรู้เชิงรุกสูงขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่มีองค์ประกอบจัดไว้อย่างเป็นระบบ นอกจากนั้นยังนำแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนและชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นให้เกิดการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังของครูและผู้มีส่วนร่วมในสถานศึกษา อภิปรายได้ว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภาพรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเนื่องมาจากการด้านสร้างคามเข้มแข็งของทีม กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจ กระบวนการพัฒนามุ่งเน้นให้ครูนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากขั้น 1 มาฝึกทักษะในขั้น 2 - 4 การพัฒนางานร่วมกัน การมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ช่วยพัฒนาให้ครูได้มีองค์ความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้สังเคราะห์กระบวนการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จนสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และเหมาะสมกับผู้เรียน ผลการวิจัยของ ปิยณัฐ กุศลมาลย์ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (ปิยณัฐ กุศลมาลย์, 2560) และเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study Approach) แนวคิดการพัฒนาครูที่ว่าด้วยการพัฒนาตนเองของครูในบริบทการทำงานจริงของตน ผ่านการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังของกลุ่มครูในการดำเนินงานพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยครูดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนบทเรียนร่วมกัน (lesson study process) จนได้บทเรียนที่มีคุณภาพ และครูเกิดการเรียนรู้จากบทเรียนนั้น ๆ (ชาริณี ตรีวิญญู, 2550)

4. ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความถูกต้องครบถ้วนอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการประเมินทางการศึกษาที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป และผลการวิจัยของ ปิยณัฐ กุศลมาลย์ เรื่องแนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (ปิยณัฐ กุศลมาลย์, 2560) และการวิจัยของ อำนาจ เหลื่อน้อย รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากลมีความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด (อำนาจ เหลื่อน้อย, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยจัดกิจกรรม จำนวน 4 ชั้น ได้แก่ ชั้น 1 สร้างความเข้มแข็งของทีม ชั้น 2 การพัฒนางานร่วมกัน ชั้น 3 ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และชั้น 4 การสะท้อนคิดและแลกเปลี่ยน นำเสนอตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้
การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาค้น
เรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

หลักการ

เป็นรูปแบบการรวมตัวกันของครู และผู้มีส่วนร่วม ในสถานศึกษาด้วยการทำงานแบบรวมมือรวมพลังมีความรับผิดชอบร่วมกันผ่านการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ทักษะได้แก่ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยความสนใจ มีเป้าหมายชัดเจน ไว้วางใจเคารพซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรงในชั้นเรียน ผ่านการมีส่วนร่วมของเพื่อนครูพี่เลี้ยงศึกษานิเทศก์หรือผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำปรึกษา มีผู้บริหารสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ผ่านการสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

เนื้อหาของรูปแบบ

1) การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ได้แก่ 1.1) การทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) 1.2) การสนับสนุน ความเป็นผู้นำร่วมกัน (Trust, Respect and Support) 1.3) มุ่งเน้นที่ การเรียนรู้ของนักเรียน (Carefully study) 1.4) การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงการเรียนรู้และการคิดของนักเรียนโดยตรงในชั้นเรียน (Live observation) 1.5) การมีส่วนร่วมของผู้รู้ (Expert advice) 1.6) การสะท้อนคิดและอภิปรายผล (Reflection) 7) การแลกเปลี่ยนการปฏิบัติที่ดี (Shared personal practice) 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2.1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2.2) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2.3) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2.4) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า สภาพการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในระดับปานกลาง และแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู คือ การเรียนรู้ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการใช้รูปแบบ ซึ่งผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 4) ผลการประเมินรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และและด้านความถูกต้องครอบคลุมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูไปใช้ควรส่งเสริม สนับสนุน ชี้นำ และช่วยเหลือให้ครูมีการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สูงขึ้น ควบคู่ไปกับการศึกษาคู่มืออย่างละเอียดเพื่อความถูกต้องในการดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการพัฒนาครูต้องมีการอำนวยความสะดวกจากฝ่ายบริหารด้านการจัดทรัพยากรเรื่อง ตารางเวลา งบประมาณ เปิดโอกาสให้ทำงานอย่างอิสระและยืดหยุ่นเวลาเพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานสามารถนำรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูไปขยายผลให้โรงเรียนในสังกัดครบ 5 องค์ประกอบของรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู หรือนำไปปรับใช้มีความสอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ

การส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอื่น ๆ มีความสอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัดหลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 8). นนทบุรี: พี บาลานซ์ดีไซน์แอนด์ปริ้นติ้ง.
- จาริณี ตรีวิญญู. (2550). การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี. (2547). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัยนา ฉายวงศ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียน ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปิยณัฐ กุศลมาลย์. (2560). แนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 8(1), 197-206.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2552). การศึกษา: ปันครูคณิตศาสตร์สู่ความเป็นเลิศ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2558). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลเจียฮั่ว.
- รัชรา เล่าเรียนดี. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. นครปฐม: เพชรเกษม ปริ้นติ้งกรุ๊ป.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับแก้ไข พุทธศักราช 2545). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

- สุภัทรา ภูมิรัตนาวลี. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย พหุติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อำนาจ เหลื่อน้อย. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ โรงเรียนมาตรฐานสากล. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Bonwell, C. C. & Eison, J. A. (1991). Active Learning: Creating Excitement in the Classroom. Washington, D.C.: ERIC Clearinghouse on Higher Education, George Washington University.
- Dick, W. & Carey, L. (1996). The systematic design of instruction. (4th ed.). New York: Longman.
- DuFour, R. (2007). Professional Learning Communities Bandwagon, an Idea Worth Considering, or Our Best Flope for High Levels of Learning. Middle School Journal, 39(1), 4-8.
- Haak, D. C. et al. (2011). Increased Structure and Active learning reduced the achievement gap in introductory biology. SCIENCE, 332(6034), 1213-1216.
- Ivancevich, J. H. et al. (1989). Management: Principles and Functions. (4th ed.). Boston, MA: Richard D. Irwin.
- Johnson, R. T. & Johnson, D. W. (1986). Action Research: Cooperative Learning in the Science Classroom. Journal of Science and Children, 24(2), 31-32.
- Joyce, B. & Weil. M. (2000). Models of Teaching. (6th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Khemmani, T. (2011). Teaching science: Knowledge for effective learning process management. (14th ed.). Bangkok: Dansuthakha.
- Kibler, R. J. (1970). Behavioral objective and instruction process in selected reading for introduction to the teaching profession. Barkeley: Mc Cutchan.
- Meyers, C. & Jones, T. B. (1993). Promoting Active Learning: Strategies for the College Classroom. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Stigler, J. & Hiebart, J. (1999). The Teaching gap: Best ideas the world's teachers for improving education in the classroom. New York: The Free Press.